

In memoriam

IN MEMORIAM

РАДОМИР СТАНИЋ

1932 - 1996.

Конзерваторска мисао, струка, наука и пракса укупног српског народа, остала је 19. октобра 1996. године без стојерног руководиоца, неуморног прегаоца, истинског ствараоца и часног домаћина заштите споменичке баштине српског народа. Чувао је споменичко благо свога народа као што су часни домаћини његове родне Трнове чували своју породицу и кућни праг у њедрима питоме Јелице, где је поникао Радомир Станић и са исконским осећајем одговорности брижног човека његовог завичаја, смело се отиснуо животним стазама у свет узвишене струке и науке,

сталног самопрегорног рада на упознавању духовне и материјалне културе свога народа. Овим путем кренуо је још на студијама историје уметности на Београдском универзитету, пре четрдесет година и на томе истрајао до последњих дана живота, остварујући врхунске резултате у истраживању споменика културе, њиховој стручној интерпретацији, откривајући и бележећи њихову историјску и ликовну вредност и лепоту, остављајући драгоцену грађу у преко 700 публикованих наслова, у томовима драгоцених белешки, хиљадама фотографија, скица, прикупљених докумената. Професионални стручни рад на заштити споменика културе започео је у кршевитој Херцеговини (1961 - 66), где се са стваралачким жаром посветио трагању и спасавању од заборава и уништавања споменика српског народа тешко погођених и проређених уништавајућом еуфоријом затирања трагова српског народа. То што су хрватско-муслимански усташки злочинци починили у Другом светском рату, настављено је са још већом жестином после 1991. г. када су уништени бројни српски споменици, тако да о понеким сведоче једино Станићеве белешке и чланци.

Из Мостарског завода за заштиту споменика културе прешао је 1966. године за директора Краљевачког завода где су се максимално оствариле Радомирове стваралачке способности организатора и истраживача, рашко-немањинског споменичког наслеђа, речју и делом. Покренуо је као уредник и писац бројних прилога чувену публикацију Рашка баштина 1975. године.

Преласком у Републички завод за заштиту споменика културе 1978. године, као помоћник директора, а од 1983. године као директор, кренуо је у целовито истраживање споменичког наслеђа Србије, неуморно радећи на њиховој стручној обради, техничкој заштити и организацији службе у целини.

У Републичком заводу остварио је изузетне резултате на осмишљавању улоге Завода као централне установе заштите, развио његову издавачку делатност до неслућених размера, што је имало за последицу афирмацију не само Републичког завода, већ пре свега споменичког наслеђа, и целе делатности заштите споменика културе. Велику пажњу Радомир Станић посветио је заштити и спасавању српских споменика културе у иностранству од Хиландара, Зејтинлика, Трста, Темишвара, Будима, Беча, Туни-са.....

Станићево ангажовање било је присутно на свим просторима Србије и на свим пословима заштите било да је реч о организацији институција заштите, покретању акција спасавања споменика и решавању бројних проблема у њиховом раду.

За настанак и развој делатности службе заштите споменика културе у Смедереву незаобилазан је његов допринос. Био је члан стручне комисије за Смедеревску тврђаву од 1975. године, значајно доприносећи великим остварењима њене заштите као и многих других споменика овог краја - манастир Горњак, Тршка црква, Витовница, Заова, Голубачки град и истраживања Виминацијума. Дао је пресудну подршку стварању Регионалног завода за заштиту споменика културе у Смедереву и његовом успешном раду и развијању.

Радомир Станић цењен је, уважаван и поштован од свих посленика заштите културних добара, од укупне друштвене заједнице и државе Србије, о чему сведоче бројна признања, која је за живота добио - Вукову награду, Орден светог Саве првог реда, Орден рада са црвеном заставом, Награда друштва конзерватора Србије, многа јубиларна признања, међу којима и Медаљу Регионалног завода за заштиту споменика културе у Смедереву.

Завршен је животни пут и прекинут стваралачки рад Радомира Станића неуморног прегоаца на заштити нашег споменичког и духовног наслеђа.

Хвала му на часном живљењу и раду.

Новак ЈОЦОВИЋ

IN MEMORIAM

ЛЕОНТИЈЕ ПАВЛОВИЋ

1914 - 1997

Угледао је свет у селу Бродац код Бјељине 13/26. августа 1914. године у питомој Семберији са богатом епском традицијом, када добија крштено име Драгољуб. У родном селу завршио је основну школу, у Бјељини нижу гимназију, док је у Сарајеву учио Трговачку академију, а у Битољу је завршио православну богословију, од када се посвећује монашком животу у братству манастира Студенице, где добија име Леонтије. Ту је провео време Другог светског рата са одговорним достојанством студеничког ризничара. Богословски факултет завршио је у Београду 1949.

године, а затим историју уметности на Филозофском факултету у Београду. По завршетку теолошких студија ради на Богословском факултету као асистент и наставник у Богословији у Раковици.

Необуздана радозналост, велика радна енергија и широк круг интересовања за бројна друштвена питања и проблеме од ране младости појављује се разнородним натписима у дневним и недељним новинама. Већ 1933. године објављује у "Јутарњем гласу" у Сарајеву чланак "Добре и лоше стране политике", као и бројне поуке младежи. Већ 1936. године појављују се његови први радови о манастиру Студеници, који се настављају у 1937, 38, 39, 40. и 41. години, поред бројних других чланака и расправа, укупно четрдесет три. После прекида писања у току Другог светског рата, 1951. године јавља се са расправама о болницама и лечењу у манастирима и бројним и разнородним прилозима из средњовековне историје уметности и примењене уметности везаним за сакрално наслеђе. 1956. године напушта монашки живот и ради у Азањи, као наставник у Основној школи, а 1959. године постаје управник Музеја у Смедереву. Ово је значајна прекретница у животу и раду Леонтија Павловића. То је Богом дато место за великог ерудиту и већ упућеног ствараоца у све области струке и науке потребне за развијање и утемељење једног комплексног музеја, какав је смедеревски, у чему је постигао завидне резултате, бавећи се као једини стручњак у Музеју више година археологијом, нумизматиком, сврагистиком, палеографијом, историјом уметности, примењеним уметностима, етнологијом, историјом штампе, писма, привреде...

У 1964. години одбранио је врло запажену и оригиналну докторску дисертацију "Култови лица код Срба и Македонаца" (са

поднасловом Историјско-етнографска расправа), а заправо се ради о култовима светаца код речених народа. То је и данас незаобилазно и свеобухватно штиво за проучавање култова светаца.

Доласком у Смедеревски музеј усредсређује своје интересовање на све аспекте цивилизацијског развоја Смедерева, токове и развитак материјалне и духовне културе, од његових "антејских" почетака, преко средњовековног процвата, као политичког, војног, верског и духовног центра српске деспотовине, преко четиристо година турске доминације, односа са средњоевропским суседима, патње и страдања у бројним ратним прегањањима, устанцима и бунама, да би све то нашло одређеног одраза у бројним расправама и размишљањима о Смедереву, у 27 написаних књига и око 300 различитих библиографских јединица.

Свакако најзначајнија остварења др Леонтија Павловића везана за Смедерево су "Историја Смедерева у речи и слици", затим књига "Смедерево и Европа 1381-1918".

Окосница и полазиште његових разматрања била је Смедеревска тврђава, којој се у свакој теми на неки начин враћао, па и у поменутој Историји Смедерева од почетка до краја.

Др Леонтије Павловић преминуо је 9. 4. 1997. године у Смедереву и сахрањен је на Старом смедеревском гробљу.

Новак ЈОЦОВИЋ